

Enovitost in celovitost politične ekonomije kot znanosti v družbenoekonomskih odnosih bo treba reafirmirati, da bi se s to reafirmacijo odstranilo stranpoti ekonomske znanosti; odstranilo njeno odtujevanje njenega predmeta in družboslovne metode, ki nastopata zaradi specializacije in fragmentacije predmeta politične ekonomije po avtonomnih fazah sodobnega gospodarjenja. K temu pa vsaj delno pripomore interdisciplinarnost družboslovja, ki naj spodbuja ponovno integriranje razintegrirane politične ekonomije na njene avtonomne dele. Ta potreba se praktično kaže kot potreba po sodobni sintezi meščanske znanosti s postkeynesianizmom in v končni instanci z marksizmom. Spodbudno je, da to potrebo že nakazujejo sodobni, v humanizem usmerjeni družboslovci. S tem pa bo končno doživel reafirmacijo marksizem, ki že pridobiva na teži na zahodu, čeprav jo trenutno izgublja v tranzicijskih državah.

Disciplinarnost, interdisciplinarnost in enotnost znanosti

ANDREJ KIRN

Rastoča disciplinarna členitev in specializacija v znanosti na eni strani ter potreba po interdisciplinarnosti ter spoznavnointelektualni širini na drugi predstavlja enega izmed protislovnih procesov v sodobni znanosti. Če imamo samo široko splošno razumevanje brez podrobnosti, najbrž tudi splošnega ne razumemo, če je odsoten širši spoznavni kontekst, pa je možno, da tudi empiričnih podrobnosti ne razumemo ustrezno. Pogosto se sliši metaforo, da je hudič v podrobnostih. Toda ne vselej! "Hudič" se ne skriva rad samo v detajlih, ampak tudi v splošnem. Ne strinjamo se vedno samo v načelih, razhajamo pa se v podrobnostih. Situacija je lahko tudi obratna: soglašamo v podrobnostih, ne pa v načelih. Navedeni spoznavni razkorak med splošnim in posebnim ima tudi praktične posledice za družbeno demokratično odločanje, ker je lahko ogroženo in vse bolj formalno, če udeležencem demokratičnega odločanja zaradi superspecializacije postajajo vse manj in manj razumljive alternative, o katerih odločajo. Že nekateri neopozitivisti med obema vojnama so svoj koncept o enotnosti znanosti povezovali z zelo praktičnimi družbenimi cilji. Za Neuratha naj bi bila enotnost znanosti, ki temelji na jeziku fizike, predpostavka družbene reforme. Enotnost znanosti naj bi omogočila demokratizacijo v razumevanju rezultatov znanosti in s tem naj bi se povečala možnost udeležbe večine pri reševanju problemov, ker bi jih razumela. Fizikalni jezik opazovanja naj bi se po Neurathu celo dal prevesti v slikovni jezik (Isotypes = International System of Typographic Picture Education), ki bi ga razumeli vsi, ki vidijo in slišijo. Seveda ni nastalo nič uporabnega iz takšne fantastične utopične ideje. Neopozitivistični, fizikalistični program enotnosti znanosti je bil steril in je propadel, ni pa z njim propadla sama ideja enotnosti znanosti ter problem odnosa med vse večjo strokovno specializacijo in možnostjo demokratičnega odločanja, ki pa naj bi bilo strokovno podprto.

Politično odločanje ima in mora imeti svoje strokovne utemeljitve. Na referendumih se volivci sicer ne odločajo o tehničnostrokovnih zadevah, pač pa o družbenih alternativah, ki pa naj bi bile strokovno utemeljene. Za udeležence odločanja niso pomembne samo končno formulirane alternative, ampak tudi razumljivost strokovnih argumentov za alternative. Pri tem ne gre vedno samo za čim bolj enostavno, toda še vedno konkretno informiranje in poučevanje javnosti o strokovnih argumentih različnih alternativ, ampak je pri mnogih dilemah ta "učni proces" dvosmeren: stališča in pogledi javnosti so lahko tudi izziv stroki, da pri sebi preveri in preoblikuje svoje implicitne spoznavne in vrednotne predpostavke. To se je izkazalo pri mnogih razhajanjih med

strokovnimi ocenami tveganj in sprejemanju teh od različnih segmentov javnosti. V končnem poročilu STOA, *Bioethics in Europe 1992*, lahko preberemo: "Različne vidike (zaznava tveganja, vrednostni sistemi, interesi idr.) med strokovnjaki in uporabniki se lahko ima za izvor konfliktov ... Obravnavanje tehnologije kot družbenega procesa in odprto upravljanje (z udeležbo javnosti) s konflikti, ki izhajajo iz inovacijskega procesa, so temelji za vzdrževanje razvite demokratične družbe ... Novo razmerje med družbo in tehnologijo bi lahko vodilo k novim družbenim in institucionalnim modelom."

Izolirana, specializirana, disciplinarna znanja na neki točki niso več kos praktičnemu reševanju družbenih, družbenopolitičnih in okoljskih problemov, ki niso specialistično izolirani, ampak so celostni, trans-, inter- in multidisciplinarni. Znanost se ob izteku 20. stoletja na mnogih področjih ne srečuje samo z novimi problemi, kar je samo po sebi razumljivo, ampak z novimi tipi problemov. Nova narava problemov se ravno kaže v vse bolj rastoči potrebi ne samo po multidisciplinarnosti, ampak tudi po interdisciplinarnosti. Pogosto se izenačuje oba pojma, vendar gre pri njima za pomembne kvalitativne, ne pa nepomembne, dlakocepske razlike. Pri multidisciplinarnosti gre za različna disciplinarna znanja o istem problemu in temi raziskovanja. Interdisciplinarnost pa je bolj zahtevna in mora voditi k novemu videnju in pojmovanju predmeta raziskovanja, kjer disciplinarni vidiki stopijo v ozadje in niso več prepoznavni v novih pojmi in konceptih. Mnogi raziskovalni projekti, tako pri nas kot v svetu, ki nosijo naziv "interdisciplinarni", so glede na cilje in dosežene rezultate multidisciplinarni, kjer gre samo za ureditev in razvrstitev različnih delnih disciplinarnih vidikov.

Pri širitvi multidisciplinarnih vidikov postaja vse bolj pereče vprašanje njihove interdisciplinarne enotnosti. V čem je enotnost predmeta raziskovanja v bogastvu njegovih različnih vidikov, ki so objekt raziskovanja različnih znanosti, na primer človeka, dela, tehnike, znanosti, časa, zavesti idr.? Pri multidisciplinarnosti in interdisciplinarnosti imamo opraviti s starim filozofskim problemom enotnosti v različnosti in različnosti v enotnosti. Mednarodno združenje za študij časa (*International Society for Study of Time = ISST*) izdaja zanimiva gradiva s svojih mednarodnih konferenc, kjer se srečujejo fiziki, filozofi, zgodovinarji, biologi, kemiki, umetniki idr. Različni vidiki časa ne odpravljajo temeljnega vprašanja, v čem je enotnost časa v njegovi različnosti. Podobno situacijo srečamo povsod: pri raziskovanju zavesti, dela, jezika, razvoja, človeka, znanosti, tehnike idr. Samo razvita disciplinarnost lahko vodi k multidisciplinarnosti, ki predstavlja najbolj elementarno stopnjo preseganja spoznavne disciplinarnosti izoliranosti in ravnodušnosti. Koliko sta možni trans- in interdisciplinarnost, pa vključuje temeljni problem enotnosti in različnosti bivajočega in s tem tudi enotnosti in različnosti znanosti.

Multidisciplinarnost sicer nenehno pogloblja našo zavest o kompleksnosti predmeta, na njem odkriva nove in nove razsežnosti, ne daje pa novega celostnega razumevanja predmeta raziskovanja in v tem smislu se z rastočo multidisciplinarnostjo ne moremo zadovoljiti. Pri mnogih problemih se srečujejo discipline, za katere se je še donedavnega mislilo, da absolutno ne morejo imeti nobenih stičnih točk. Že na raziskovalni, eksperimentalno-laboratorijski ravni, in ne šele na ravni uporabe znanja, so na primer pri moderni (genski) biotehnologiji nastopile etične in pravne razsežnosti. Na ekološko/okoljskem področju se izrazito uveljavlja spoznavni proces, anticipiran že v sredini 19. stoletja, da bo znanost o naravi postala znanost o človeku in obratno. V mnogih znanostih poteka ekološka rekonstrukcija temeljnih pogledov in predpostavk, na primer v ekonomiji, zgodovini, sociologiji idr. Drug velik interdisciplinaren kompleks predstavlja raziskovanje zavesti, ki se jo skuša pojasniti z vidika kvantne mehanike, kognitivnih znanosti, jezikoslovja, računalništva, družbenih in kulturoloških znanosti. Francis Crick, ki je skupaj z Jamesom Watsonom v začetku 50. let dešifriral genski zapis, se posveča eksperimentalnemu preučevanju zavesti in ne več molekularni biologiji. Bo mar tu

metodološki redukcionizem prav tako spektakularno uspešen, kot je bil pri dešifriranju genskega zapisa? Po mojem prepričanju ne. Čeprav odkritja v molekularni genetiki predstavljajo revolucijo v bioloških znanostih 20. stoletja z velikanskimi praktičnimi implikacijami za medicino, poljedelstvo, živilnorojo, farmacijo, okoljevarstvo, ekonomijo, etiko, pa se celostno razumevanje organizacije, strukture in funkcije organizmov ter njihovih interakcij z biotičnim in abiotičnim okoljem ne more speljati na molekularno raven. Takšna redukcionistična miselnost je najbrž tudi prispevala k temu, da v oblikovanju strokovnih skupin v ZDA v 80. letih, ki so ocenjevale tveganja namernega vnosa gensko spremenjenih rastlin in mikroorganizmov v okolje, ekologi niso bili v zadostni meri zastopani (Krimsky, 1991). Kot geni ne predstavljajo celotnega organizma in njegovega okolja, tako bodo tudi vedno nezadostne, čeprav nujne in koristne, različne naturalistične, biološke ali celo kvantnomolekularne koncepcije zavesti. Naravoslovni koncepti zavesti lahko samo metodološko odmislijo in zanemarijo njeno družbeno-zgodovinsko, komunikativno, jezikovno naravo.

Multidisciplinarnost pogosto vodi k inter- in transdisciplinarnosti, le-ta pa je predpostavka enotnosti znanosti. Enotnost znanosti je veliko bolj teoretsko zahteven in nejasen pojem, kot sta inter- in transdisciplinarnost. Različne interdisciplinarnosti so konkretni izrazi določenega obsega enotnosti znanosti. Enotnost znanosti ima različne ravni: globalno, ki si zastavlja vprašanja, ali je sploh kaj skupnega vsemu znanstvenemu vedenju, področno, ki zadeva metodološko, pojmovno in ciljno enotnost posamičnih znanstvenih področij, kot so tehnične, družboslovne, naravoslovnomatematične, medicinske in biotehnične znanosti, ter notranjedisciplinarno enotnost, na primer ekonomskih, socioloških, bioloških, fizikalnih, pravnih idr. znanosti.

Zgodovinsko gledano je razvoj znanosti z vidika njene enotnosti in različnosti (disciplinarne diferenciranosti) prešel tri stopnje.

A) Prevlada enotnosti znanosti nad njeno diferenciacijo je bila značilna vse do 17. stoletja. Obstajala je visoka stopnja spoznavne enotnosti znanosti, ki je temeljila v ontoloških oziroma ontoteoloških predpostavkah. Ta enotnost znanosti je ponudila celostno podobo narave, družbe in človeka, ki pa je bila izredno splošna in vsebinsko nediferencirana.

B) Z novoveško znanostjo pa vse bolj začne prevladovati disciplinarna diferenciacija, specializacija, različnost nad enotnostjo znanosti. Ta proces so vzpodbudili in poglobljali tako notranje spoznavnoznanstveni kot tudi zunaj znanstveni pragmatični pritiski za večjo ekonomsko učinkovitostjo in konkurenčno prednostjo, ki jo prinaša inovativna uporaba specializiranega znanja. Po zgodovinarju znanosti Holtonu, se je novoveška znanost razvijala predvsem zato, ker se je naučila stvari izolirati in izključevati tisto, kar so v bistvu zahtevale paradigmatične ontološke, spoznavne in metodološke predpostavke znanosti. Takšna strategija je v 20. stoletju postajala vse bolj nezadostna in predmet tako znotrajznanstvene kot tudi zunajznanstvene, zlasti filozofske, spoznavnometodološke, etične, ekološke kritike. Spoznavnometodološka abstrakcija in izolacija objekta raziskovanja iz kompleksne dejanskosti se je ponekod dobro ujemala s praktičnim realnim abstrahiranjem. Naj ponazorim to z razmerjem družbene produkcije in narave. Več kot 200 let je kapitalistični in seveda nič manj socialistični industrijski, tehnološki, ekonomski razvoj realno abstrahiral okoljske posledice. V kolikor jih je sploh priznal in opazil, pa jih je imel za postranske in nepomembne glede na smotre produkcijekopotrošniškega procesa. Na spoznavni ravni so jih abstrahirale tudi naravoslovne, tehnične in družbene znanosti. Med seboj so se krepile in dopolnjevale abstrakcije v realnosti, praktični drži in abstrakcije v sferi spoznanja. Zadnjih 30 let se je situacija popolnoma obrnila. Stranski, že manifestni ali zgolj možni in verjetni, toda nezaželeni, nehoteni in pogosto nepredvidljivi ekološki učinki

druženotehničnega napredka so dobili osrednji spoznavni, tehnološki, politični in celo svetovnonazorski pomen. Govori se o ekološki tranziciji civilizacije, o novem ekološkem pogledu na svet, o ekotehnološki modernizaciji in podobno. V takšnih okoliščinah prihaja lahko do nasprotja med abstrakcijo v sferi spoznanja in praktičnimi zahtevami, da se vse bolj upošteva kompleksno realnost. S tako situacijo imamo opraviti pri ocenjevanju varnosti in tveganj pri prehodu od eksperimentov v laboratoriju k eksperimentom v naravi z gensko spremenjenimi rastlinami in mikroorganizmi. V toku laboratorijskega eksperimenta so objekti izolirani od kompleksnosti realnega sveta in se jih raziskuje v kontroliranih pogojih, kjer so izpostavljeni vplivom vnaprej izbranih parametrov. Takšen metodološki redukcionizem novoveških eksperimentalnih, laboratorijskih znanosti je nekaj nujnega in običajnega. Problem nastopi, ko se ta metodološki redukcionizem spreminja v ontološkega, ko se naravni pojav izenačuje s teoretičnimi modeli in se "pozablja", da je kontekst preučevanega pojava zunaj laboratorijskih zidov drugačen kot znotraj njih. Laboratorijska dekontekstualizacija pojava v bistvu določa pogoje, kaj se more videti in kako je lahko videno. Izločitev konteksta je bila po eni strani pogoj za znanstveni uspeh in kontrolo objekta, hkrati pa je povezana tudi z izgubo predvidljivosti njegovega obnašanja v odprtih sistemih ter z izvorom spoznavne negotovosti in tveganja, ko se spremenjeni objekti nahajajo zunaj strogo kontroliranih pojavov. Pojmi in teoretični koncepti, ki so se izoblikovali na temelju laboratorijskega, eksperimentalnega izkustva, niso zadostni, da bi se na njihovi osnovi predvidele kompleksne interakcije laboratorijskih objektov v realnem svetu (Kollek, 1993). Ta razkorak je postal najbolj očiten in problematičen, ko je človek s pridobljenim znanjem pred neslutnimi možnostmi, da konstruira lastnosti in funkcije živali ter rastlin po svojih kriterijih, potrebah in ciljih. Ni še nobenih zanesljivih modelov o mehanizmih interakcij med gensko spremenjenimi organizmi in njihovim kompleksnim okoljem, iz katerih bi se dalo kolikor toliko zanesljivo predvideti možna tveganja. Že v 19. stoletju so nekateri trdili, da k definiciji organizma spada tudi njegovo okolje.

C) V 20. stoletju je znanost vstopila v tretjo fazo razvoja, ko se poleg diferenciacije začnejo uveljavljati tudi interdisciplinarni spoznavni procesi, ki vodijo k različnim ravnam in obsegom enotnosti znanosti. Trendi k vse večji spoznavni odtujenosti in fragmentarnosti, ki je posledica naraščajoče diferenciacije in specializacije znanosti, korigirajo, metaforično rečeno, "centripetalne" spoznavne sile (Radnitzky, 1987, 1988). Še daleč smo od tega, da bi sledili viziji nemškega sociologa Schelskega, ko je v svoji utemeljitvi o ustanovitvi Instituta za interdisciplinarna raziskovanja v Bielefeldu sodil, da bi vsaki novi specializaciji in disciplini moral zavestno slediti korak v smeri interdisciplinarnih raziskav. Še dolgo časa bodo prevladovali centrifugalni spoznavni trendi nad centripetalnimi spoznavnimi procesi, ki vodijo k interdisciplinarnosti in enotnosti znanosti. Preprost razlog za takšno stanje je tudi v dejstvu, da je diferenciacija znanosti samonikel, spontan proces, ki ne zahteva nekih posebnih spoznavnih naporov. Nasprotno pa različne ravni in obsegi povezovanja znanja ter njegove pojmovnoteoretske enotnosti zahtevajo raziskovalne napore, ki morajo premostiti najrazličnejše konceptualne, jezikovnoterminološke in metodološke ovire. Lažje se je v neizmerni raznovrstnosti omejiti, specializirati, kot pa raznovrstno miselno povezovati. Porast v enotnosti znanosti pomeni porast v razlagalnem dometu njenih teorij, načel, pojmov. Teorija o koncu "velikih zgodb" je v bistvu ne samo refleks rastoče odtujenosti in fragmentarnosti v znanosti, ampak jo tudi sprejema kot nekaj afirmativnega in neizogibnega. To je zavest o pomiritvi ne samo s spoznavno fragmentarnostjo, ampak tudi s fragmentirano ontološko realnostjo, ki jo vključuje in ponuja spoznavna fragmentiranost. Rastoče meddisciplinarne povezave v 20. stoletju empirično potrjujejo starogrško filozofsko misel, da je vse povezano z vsem. Če nočemo biti dogmatični ontološki aprioristi, moramo to misel

jemati samo kot hipotezo, ki nikdar ne bo dokončno potrjena. Obstoječa struktura znanosti in znanja kaže tako na ontološko povezanost, kot tudi nepovezanost.

Raznovrstnost bivajočega je očitna, je ni potrebno dokazovati, tako tudi ni potrebno dokazovati diferenciranosti znanosti. Problem pa je, ali obstaja enotnost bivajočega in s tem tudi možna enotnost znanosti. Če družba, narava, kultura ne bi bile raznovrstne, potem tudi ne bi mogla obstajati množica znanstvenih disciplin in specialnosti. Če sta raznolikost in enakost enakovredni značilnosti bivajočega v prirejenem, ne pa v hierarhičnem in podrejenem razmerju, potem sta v takšnem odnosu tudi enotnost ter različnost znanosti. Ne smemo absolutizirati niti enotnosti znanosti nasproti njeni različnosti niti različnosti nasproti enotnosti, niti transdisciplinarnosti nasproti disciplinarnosti in obratno. Vsaka konkretna oblika in obseg enotnosti znanosti obstajata ob konkretni različnosti znanosti. Nikdar ne bo enotnost znanosti poniknila v njeni neizmerni raznolikosti, pa tudi ne raznolikost v enotnosti ter interdisciplinarnosti znanosti. Vsaka enotnost znanosti je lahko samo delna, nikdar pa vseobsežna, dovršena, popolna. Enotnost znanosti ni statična, temveč je stalen proces iskanja in preurejanja skupnih "imenovalcev". Konkretna zgodovinska podoba enotnosti znanosti je rezultat miselnih, raziskovalnih naporov vsake generacije, ne pa apriorna filozofska konstrukcija. Dejanskost ni tako razdvojena in fragmentirana, kot jo predstavlja obstoječi sistem znanstvenih disciplin. V tem smislu je obstoječa struktura znanosti in znanja v nasprotju z ontološko celostno, kompleksno naravo bivajočega. Tudi to neskladje je izvor mnogih nezaželenih, nehotenih in nepredvidenih učinkov uporabe znanja tako v tehnologiji, kot v politiki. V tej zvezi bi lahko pritrdili Nietzscheju, da je znanost prefinjena oblika poenostavljanja, shematiziranja, urejanja dejanskosti.

Inter-transdisciplinarnost ne pomenita prehoda k univerzalnemu vsevednežu, ki ve malo o vsem in ničesar temeljitega o malem, posebnem. Raziskovalno je plodna tista inter-ali transdisciplinarnost, ki izhaja iz potrebe in omejenosti same discipline. Krepitev spoznavnih vezi med znanostmi v 20. stoletju ne pomeni prekinitve nadaljnega procesa diferenciacije in specializacije v znanosti. Ne specializacija nasploh, ampak samo določen tip specializacije izgublja svojo zgodovinsko perspektivo. Tip izolirane specializacije in disciplinarnosti se na spoznavni ravni premaguje s procesi teoretizacije in fundamentalizacije znanja, ko se super specializirane podrobnosti razume v luči vse bolj temeljnih in splošnih načel, zakonov in teorij, nadalje s procesi multi-, inter- in transdisciplinarnosti. Na sociološki ravni se to kaže v rastočem skupinskem delu in komunikacijah med znanstveniki različnih specialnosti.

V bodoče bo raziskovanje pa tudi izobraževanje mnogo manj, kot je še danes, organizirano po disciplinarnem načelu, ampak po velikih tematskih, problematskih sklopih, poljih, študijah, kot so npr. delo, energija, surovine, materiali, biosfera, družbeni razvoj, sistemi, ženske študije, ekofeministične študije, regionalne študije, študije znanosti in tehnologije, študije časa, razvoja idr. Iz drugačne organizacije znanja bo nastajalo drugačno razumevanje človeka, narave, družbe, biti. Takšna organizacija znanja in raziskovanja vključuje, filozofsko izraženo, drugačno razumevanje odnosa med bitjo in bivajočim, med enotnostjo in različnostjo znanosti. V ospredje že stopajo nove inerakcije, nova razmerja, novi vidiki dejanskosti, ki so se izmikali disciplinarnemu pristopu oziroma so bili temu nedostopni, ali pa jih je paradigmatični disciplinarni pristop odrival kot nepomembne in jih izključeval. Prehajamo v obdobje preseganja disciplinarne produkcije, organizacije in posredovanja znanja. Tudi revija *Anthropos* je v 30 letih svojega obstoja dala svoj prispevek k modernemu multidisciplinarnemu trendu v sodobni znanosti na področju družbenih in humanističnih ved in upam, da bo v bodoče zmogla tudi zahtevnejši korak v smeri objavljanja interdisciplinarnih rezultatov, kar pa seveda ni odvisno od uredniške drže *Anthroposa*, ampak predvsem od razvoja raziskovalnega dela

in mišljenja v slovenski družboslovni znanosti, humanistiki in filozofiji.

LITERATURA

- Biotechnics in Europe. Final Report. Luxembourg, 1992.
 Krimsky, S. 1991. *Biotechnics and Society. The Rise of Industrial Genetics*. Praeger: New York, Westport, Connecticut, London.
 Radnitzky, G. 1978, 1988. *Centripetal Forces in the Sciences*, vol. I, II. An ICUS Book, Peragon House: New York.
 Kollek, R. 1993. *Controversies about risks and their relations to different paradigms in biological research*. V: Schomberg, R. von, (ed.) 1993. *Science, Politics and Morality. Scientific Uncertainty and Decision Making*. Kluwer Academic Publishers: Dordrecht, Boston, London.

Interdisciplinarnost in pravilo: splošno, posebno, posamično

ZVONKO CAJNKO

Spoštovani dr. Vojan Rus!

V zvezi s tvojimi zastavljenimi vprašanji razmišljam in odgovor nekako takole:

Tudi slovenski družboslovni in humanistični znanosti je poleg in vzporedno z njeno specializacijo nujno potrebna tudi njena povezovalna interdisciplinarnost, ki po znanstvenem metodološkem pravilu - splošno, posebno, posamično - in obratno dosega ustrezne znanstvene rezultate.

Drugo vprašanje pa je, v kolikšni meri je to pravilo prisotno v slovenskem družboslovju, humanistiki kot enakovredno. Menim, da je v primerjavi s specializiranimi panogami ta metodološka norma premalo upoštevana in tudi premalo razvita.

Glede odnosa družbene prakse, predvsem pa političnega odločanja /partitokracije/ pa menim, da je potrebno doseči večjo mero družboslovne in humanistične znanosti predvsem v pripravah političnih in državnih odločitev.

V tem kontekstu menim, da je nadaljnje uspešno delovanje takega društva, kot je T. G. Masaryk, družbeno pomembno in tudi koristno za nadaljnji razvoj slovenske družbe. V tem smislu želim vodstvu društva še nadaljnjih uspehov.

S prijateljskimi pozdravi

mag. Zvonko Cajnko

Znanost, življenje in politika

MILAN DIVJAK

I. V smeri interdisciplinarnosti v svetu že gredo. Zadnja leta, posebno v letu 1998, so v mednarodnih organizacijah že razpravljali o preobrtu v 21. stoletje. Na eni strani se s posameznimi strokovnimi področji podrobno ukvarjajo znanstveniki, na drugi pa se srečujejo med seboj in k stvari prispevajo celostno, interdisciplinarno. Na mnoga vprašanja sodobnega in prihodnjega sveta gledajo holistično, recimo na probleme miru, ekologije, zdravja, prebivalstva, človekovih pravic. Vedno bolj se zbližujejo naravoslovne, humanistične in družbene vede. Diferenciaciji in specializaciji sledita integracija in interdisciplinarnost. Če bomo želeli hoditi vstric s svetom, bomo morali tem smerem slediti tudi mi.

V OZN, SE, EU, OECD in v številnih nevladnih mednarodnih organizacijah si